

Biba Bertok

Carmen Jež Gala . Ksenija Šetina Grum . Ljerka Finžgar . Marija Novak . Metka Vičkunc . Milica Detani . Nataša Stupar Sumi . Špelka Valentinič . Stava Blažič Čutura

Bibijana (Biba) Bertok

Celje, 1941

Biba Bertok je vojna leta z družino preživel v Trbovljah, leta 1948 pa so se preselili v Medvode in kasneje v Kranj, kjer je obiskovala tamkajšnjo gimnazijo. Po opravljeni maturi se je leta 1960 vpisala na novoustanovljeno študijsko smer B Oddelka za arhitekturo na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo (FAGG) v Ljubljani. Ko je bila smer B po dveh letih ukinjena, je študij nadaljevala v seminarju prof. Edvarda Ravnikarja. Diplomirala je leta 1966 s temo Stanovanjska soseska na Rudniku v Ljubljani, ki jo je pripravila skupaj s kolegico Alenko Kovač Masterl. Njena prva zaposlitev je bila v podjetju SGP Zidar v Kočevju, leta 1968 pa se je zaposlila v lesnem podjetju Češnjica v Železnikih, iz katerega je kasneje zrasla tovarna pohištva Alples. Kot prva oblikovalka v tej tovarni je postavila temelje tamkajnjemu industrijskemu oblikovanju pohištva. Med letoma 1972 in 1987 je bila zaposlena v Centru za oblikovanje pri Slovenijalesu, kjer so pod vodstvom arhitekta Marjana Gašperšiča poleg nje delovali še Tatjana Coloni, Polonca Rojec, Lado Ercegovčič in Lado Košir. Po letu 1987 se je odločila za samostojno poklicno pot. Njen bogati oblikovalski opus obsega tako posamezne elemente opreme kot raznoliko serijsko sistemsko pohištvo. Pri svojem delu je veskozi upoštevala maksimalno uporabnost pohištva, tehničke zmožnosti tovarne, znanje zaposlenih in materiale, ki so ji bili tedaj na voljo. Veliko pozornost je posvečala tudi primerni predstavitev izdelkov v prodajalnah. Za svoje delo je prejela številne nagrade in priznanja s področja oblikovanja, mdr. nagrada Prešernovega sklada skupaj z vodjem Centra za oblikovanje Slovenijales Marjanom Gašperšičem (1981), Zlato medaljo 7. bienala industrijskega oblikovanja (1977) in nagrada Brezčasno slovensko oblikovanje (2013). Leta 1991 je prevzela mandat predsednice Društva oblikovalcev Slovenije (DOS).

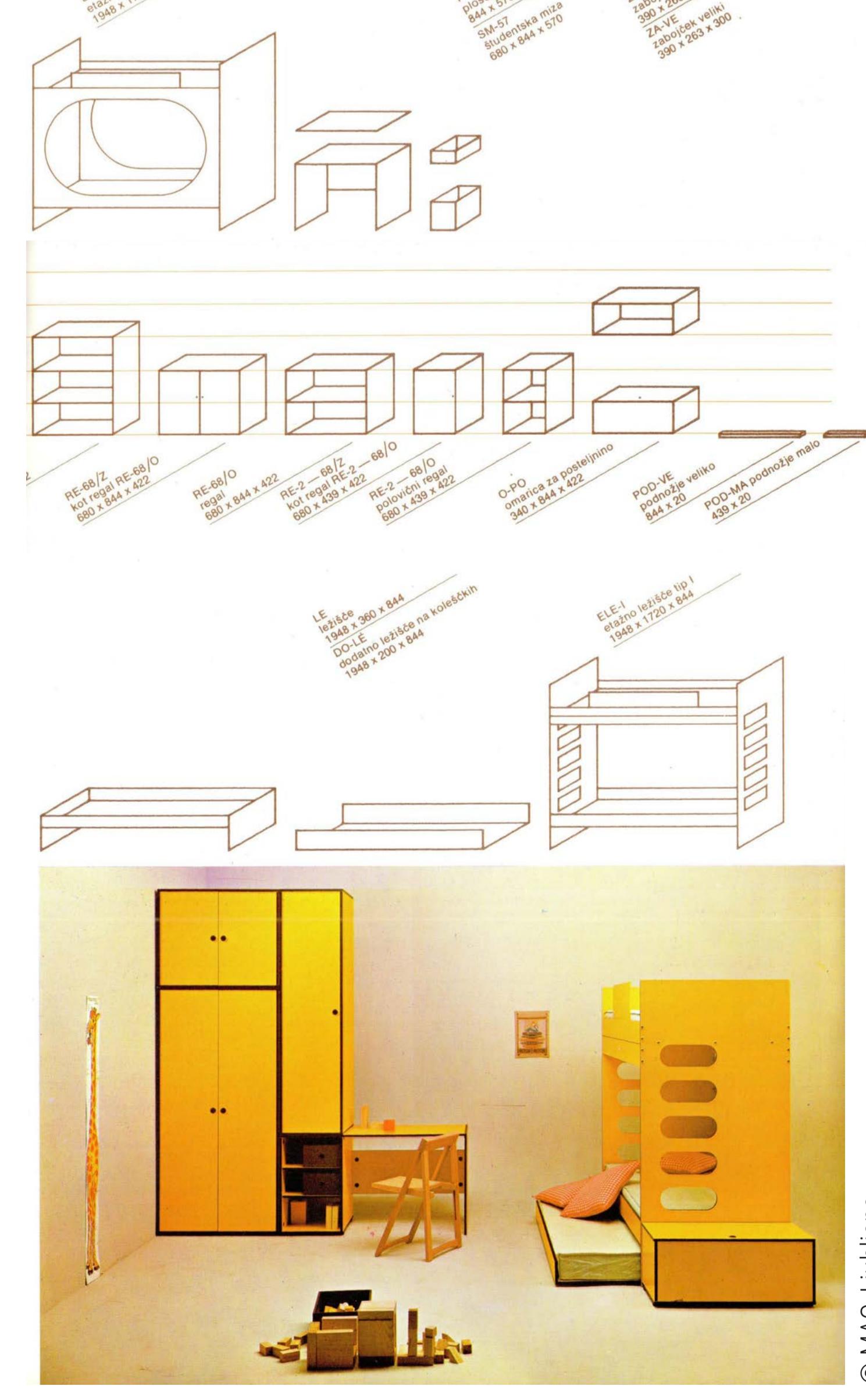
Biba Bertok spent the years of the Second World War with her family in Trbovlje, in 1948 they moved to Medvode and later to Kranj, where she attended the grammar-school. After her baccalaureate, she enrolled in 1960 in the newly-founded B Study Course at the Architecture Department of the Faculty of Architecture, Civil and Geodetic Engineering in Ljubljana. When the B Study Course was abolished two years later, she continued her studies in the class of Professor Edvard Ravnikar. She graduated in 1966 with the diploma work Residential Quarter at Rudnik in Ljubljana, which she prepared jointly with a fellow student, Alenka Kovač Masterl. Bertok's first employment was in the SGP Zidar firm in Kočevje; in 1968 she got employed in the Češnjica woodworking company in Železniki which later grew into the Alples furniture factory. Being the first designer in this factory, she laid foundations of industrial furniture design there. Between 1972 and 1987 she was employed at the Design Centre in the Slovenijales company where, apart from her, Tatjana Coloni, Polonca Rojec, Lado Ercegovčič and Lado Košir were also active, headed by architect Marjan Gašperšič. In 1987 she decided to continue her professional career on her own. Her prolific output in the field of design encompasses individual elements of furniture as well as a variety of serial system furniture. Throughout her working career, she took account of maximum practicality of the furniture, technological capacities of the factory, the employees' skills, and the materials available at the time. She also paid great attention to proper presentation of products in the shops. She received numerous awards and accolades for her work in the field of design, among others also the Prešeren Fund Award together with head of the Design Centre at the Slovenijales company, Marjan Gašperšič (1981), Golden Medal of the 7th Biennial of Industrial Design (1977), and the Timeless Slovenian Design award (2013). In 1991 she was given the mandate of the president of the Designers' Society of Slovenia.

Dela (izbor) / Works (selection)

- Predsobni program Alfa, Tovarna pohištva Alples / Anteroom programme Alfa, Alples Furniture Factory, Železniki, 1968
- Predsobna garnitura Beta, Tovarna pohištva Alples / Hallway set Beta, Alples Furniture Factory, Železniki, 1969
- Sistemsko pohištvo Artus, Tovarna pohištva Alples / System furniture Artus, Alples Furniture Factory, Železniki, 1970
- Posteljica Nataša, Tovarna lesne galeranerije v Rimskih toplicah / Children bed Nataša, Rimske toplice Woodworks, 1973
- Mladinsko pohištvo Nana, Tovarna pohištva Garant / Young people's furniture Nana, Garant Furniture Factory, Polzela, 1973
- Sistem X in vezna letev, Tovarna meril Slovenj Gradec, Tovarna pohištva Brest / Measuring Tools Factory Slovenj Gradec, and Brest Furniture Factory, Cerknica, 1974
- Mladinsko pohištvo Mak, Tovarna pohištva Sora / Young people's furniture Mak, Sora Furniture Factory, Medvode, 1976
- Program Manta, Tovarna pohištva Stil / Programme Manta, Stil Furniture Factory, Koper, 1976
- Program Aba, Tovarna Pohištva Polet / Programme Aba, Polet Furniture Factory, Duga Resa, 1980
- Kosovno pohištvo Plima, Lesno podjetje Oprema / Piece furniture Plima, Oprema Woodworking Company, Izola, 1988-1989

Program Manta, Tovarna pohištva Stil, Koper, 1976

Program Manta sodi med sisteme sestavljivega pohištva, ki z medfaznim skladiščenjem posameznih ploskovnih elementov omogoča prodajo pohištva po željah in potrebah kupca ter omogoča premljanje različnih stanovanjskih prostorov. Za tak način proizvodnje pa je bilo potrebno poiskati ustrezne materiale: uporabili so t. i. fine-line furnir iz lepljenega masivnega lesa, ki je bil prečno rezan na format posameznih ploskev in je v tedanjih domačih pohištvenih industriji predstavljal novost ter omogočal barvno in strukturno usklajenosť elementov.

Posteljica Nataša, Tovarna lesne galeranerije v Rimskih toplicah, 1973

Posteljica Nataša predstavlja prelom v dotedanji tradiciji oblikovanja otroškega pohištva. Ob upoštevanju majhnosti večine tedanjih stanovanj in želja uporabnikov, da bi bila otroška oprema čim dlje in uporabi, je posteljica imela preprosto zasnovo, premično dno ležišča, tkanino na krajših stranicah in kolesi na eni strani za lažje premikanje po stanovanju. Sprva je lahko služila kot zibka, nato pa kot normalno ležišče in stajica.

Mladinsko pohištvo Nana, Tovarna pohištva Garant, Polzela, 1973

Ena prvih njenih nalog pri Slovenijalesu; pri načrtovanju je izhajala iz obstoječe tehnologije tovarne, ki je bila takrat usmerjena v proizvodnjo stavbnega pohištva. Glavno vodilo oblikovalke pa je bila tudi želja, da bi bilo mladinsko pohištvo čim preprostejše, funkcionalno, cenovno ugodno in primerno za različne potrebe otrok od petega leta dalje. Posamezni ploskovni elementi so zato izvedeni kot okvirna konstrukcija, polnilo iz kartonskega satja je zlepjeno med dve pokrivni plošči iz lesonebita. Pohištvo je rumene barve, robovi so zaščiteni z rjavim folijom, okrogle izvrtnice nadomeščajo ročaje, pozornost do detajlov pa razkrivajo ovalne odprtine pri pogradu.

Viri / Sources: Arhiv Muzeja za arhitekturo in oblikovanje (MAO), Zbirka industrijskega oblikovanja, Mapa Biba Bertok; Zasebni arhiv Biba Bertok; Prospekt programa Manta; Prospekt mladinskega programa Nana; Prospekt programa Plima, Kranj 1989; Biba Bertok, Pohištvo Plima, Sintesa, 19/83-86, 1990, str. 130-131; Saša Vidmajer, Slovensko industrijsko oblikovanje. Društvo oblikovalcev Slovenije med hotenji in možnostmi, Delo, 20, 3, 1991, str. 16; Biba Bertok, Oblikovanje - tema, ki pri nas je in ni vidna, Les. Revija za lesno gospodarstvo, 44/3-4, 1992, str. 77-79; Saša Bojc, Od zibke do stajice. Otroška posteljica Nataša zapisana med brezcasne, Delo, 11, 10. 2013, str. 16; Eva Preloviček Niemelä, Intervju: Biba Bertok, Nagrajenci meseca oblikovanja 2013 (<http://zavodbig.com/portfolio-items/biba-bertok-otroska-posteljica-natas-a-slovenijales-1974/>, dostop 31. 1. 2018).

Besedilo / Text: Alenka Di Battista

V ospredje III: pionirke slovenske arhitekture, gradbeništva in oblikovanja